

DE WERELD VERANDERT (NIET)

Je hoort vaak dat de wereld nog nooit zo snel veranderde als in onze tijd. In de krant, op internet, in praatprogramma's en soms ook in het klaslokaal. De ICT-revolutie zorgt voor grotere en snellere veranderingen dan ooit tevoren. Mooi gezegd, maar het klopt niet. Het lijkt me een mooie opdracht voor leerlingen om uit te zoeken waarom het niet klopt. Dan werken ze gelijk aan het belangrijkste doel van het geschiedenisonderwijs: historisch denken en redeneren. Om leerlingen hiertoe aan te zetten is historische interesse nodig. Waarom zouden ze immers in beweging komen? Daarom dient de historische vraag met de eigen biografie van de leerling verbonden te worden. Welke leerling wil de ander en de wereld niet begrijpen? Daardoor ontwikkelt de leerling ook zichzelf.

We kunnen beginnen met de vraag of alles van nu 'normaal' is. Het antwoord is een inkopper. Nee, natuurlijk niet. Alles van onze tijd – de foto, de film, de motor, elektriciteit, en ga zo nog maar een poosje door – is verre van normaal. Om hier achter te komen is het nodig om te weten hoe mensen vroeger leefden. Voordat de leerlingen zich op de bronnen storten en vergelijkingen gaan maken tussen het verleden en het heden, nagaan wat er veranderde en hetzelfde bleef en verschil maken tussen feit en mening is enige kennis van historische feiten, begrippen en chronologie gewenst. Je kunt iets alleen maar begrijpen door het in de tijd te plaatsen als je voldoende kennis hebt van die tijd. Wat de ICT-revolutie betreft kan het van pas komen te weten dat dit de derde Industriële Revolutie genoemd wordt. De eerste begon omstreeks 1750 in Engeland en de tweede begon omstreeks 1870 en duurde tot ongeveer 1970. In het geschiedenisonderwijs noemen we dit overzichtskennis. Het is met name de tweede Industriële Revolutie die tot spectaculaire verbeteringen leidde in alles wat het dagelijkse leven raakt. De kwaliteit en kwantiteit van voedsel, gezondheid en collectieve

voorzieningen (waterleiding, arbeidsomstandigheden, wonen) doen de levensduur en levensstandaard in historisch perspectief spectaculair en onvergelijkbaar toenemen. Elektriciteit, de explosiemotor, de aardappel, de ontdekking en bestrijding van micro-organismen en bacteriën, chemicaliën – leest u *Een nieuwe wereld* van Auke van der Woud er nog maar eens op na – doen deze levensstandaard per jaar met procenten stijgen. Veel meer dan grafieken met cijfers spreekt het feit dat voor 1870 de helft van het aantal kinderen dat geboren werd, de volwassen leeftijd niet bereikte.

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.

*'Voor 1870 was de vraag:
"Hoe krijg ik wat in mijn buik?"
Nu is de vraag: "Hoe krijg ik wat
van mijn buik af?"*

De ICT-revolutie heeft entertainment en massacommunicatie opgeleverd, maar deze revolutie leidt niet tot een spectaculaire verhoging van de levensstandaard. Was de belangrijkste vraag voor negentig procent van de samenleving vóór 1870: 'Hoe krijg ik wat in mijn buik?', nu is dat de vraag: 'Hoe krijg ik wat van mijn buik af?' We leven historisch gezien in ons landje in een situatie van meer van hetzelfde. Niet zo spectaculair allemaal. De geschiedenis leert echter dat het morgen anders kan zijn. En één blik in de krant en op de televisie brengt ons tot het besef van de standplaatsgebondenheid van deze bewering. Historisch besef kunnen we niet missen. Geen dag. ■

